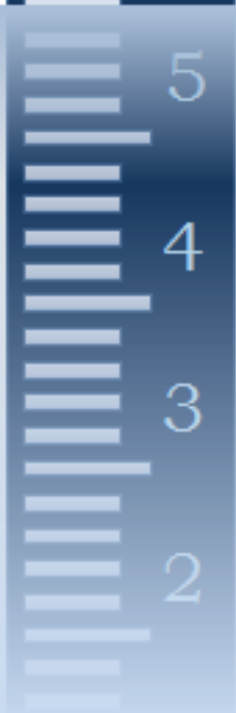

Smjernice u vezi sa

sudjelovanjem javnosti i dionika u upravljanju rizicima od poplava

Odricanje od odgovornosti

Ova je publikacija izrađena uz pomoć Europske unije. Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost partnera koji je implementiraju i ni na koji način ne odražava poglede Europske unije

EU IPA 2010 TWINNING PROJEKT
"Razvoj Karata opasnosti od poplava i karata rizika od poplava"

Twinning br.: HR/2010/IB/EN/01

<http://twinning.voda.hr>

Ovaj dokument dostupan je i na engleskom jeziku

Sadržaj

Uvod	5
1. Organizacija participatornih procesa	10
1.1 Određivanje svrhe procesa participacije	10
1.2 Upravljanje na više razina, sudjelovanje dionika i javnosti	11
1.3 Definicije: dionik i javnost.....	12
1.4 Analiza dionika.....	13
1.5 Razine intenziteta sudjelovanja.....	21
1.6 Metode	22
1.7 Upravljanje očekivanjima	26
1.8 Ponudite mehanizme povratnih informacija.....	27
2. Prepreke	28
3. Reference	30
Prilog 1.....	32
Prilog 2 - Popis kratica Twinning projekta "Poplave"	41

Uvod

Integrirano upravljanje rizicima od poplava složena je i komplicirana stvar. U obzir treba uzeti pravne aspekte, tehničke, ekološke i ekonomske zahtjeve, prostorno planiranje i krizni menadžment, kao i političke zahtjeve. Osim toga, odluku treba donijeti na participativan način, uključujući predstavnike javnosti ili javnost u cjelini.

Administratori, političari na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, predstavnici poljoprivrednog, lovnog, ribolovnog i turističkog sektora, nevladine organizacije, vlasnici zemljišta, dobavljači energije, pripadnici civilne zaštite i laici: interese svih tih skupina treba poštovati i uzeti u obzir. Budući da su pravni i tehnički uvjeti za integrirano upravljanje rizicima od poplava često komplicirani, mogućnosti za sudjelovanje javnosti ponekad se pružaju tek nakon detaljnijeg razmatranja. No, često je moguće pronaći i koristiti mogućnosti za sudjelovanje javnosti i u ovako složenim tehničkim pitanjima ako postoji iskrena namjera da se to učini (Stickler, 2008.).

U složenom kontekstu rizika od poplava vrlo je važna dobro uravnotežena i fokusirana participatorna i komunikacijska strategija na različitim razinama.

Bitno je promatrati participatorni proces kao strategiju na različitim razinama i povezati ga s drugim odgovornostima i procesima. Sudjelovanje je ključni instrument za uključivanje uprave, interesnih skupina i pojedinaca u izradu planova i korištenje njihove stručnosti i stavova kako bi se **poboljšala kvaliteta politike i odlučivanja, čime se jača društveni temelj**. Konzultacije i suradnja s drugim tijelima, organizacijama civilnog društva i poslovnom zajednicom neophodni su za **stvaranje, održavanje ili proširivanje socijalne i administrativne podrške** za provedbu planova upravljanja rizicima od poplava. Sudjelovanje dovodi do bržeg procesa odlučivanja, donošenja boljih odluka i što je najvažnije, podržanih odluka koje poboljšavaju provedbu. Ove smjernice opisuju u općim terminima najvažnije korake u planiranju participatornih aktivnosti za upravljanje rizicima od poplava.

Pravni okvir

Za ovaj je Vodič važno ono što stoji u Direktivi o poplavama (2007/60/EZ).

Sljedeća dva članka u Poglavlju V. Direktive o poplavama odnose se na sudjelovanje:

- Čl. 9.3:
 - Aktivno sudjelovanje svih zainteresiranih strana prema Članku 10. ove Direktive usklađuje se, po potrebi, s aktivnim sudjelovanjem zainteresiranih strana prema članku 14. Direktive 2000/60/EZ (a to je Okvirna direktiva o poplavama).
- Čl. 10.:
 - 10.1 U skladu s primjenjivim zakonima Zajednice, države članice moraju javnosti staviti na raspolaganje preliminarnu procjenu rizika od poplava, karte opasnosti od poplava, karte rizika od poplava i planove upravljanja poplavnim rizicima.
 - 10.2 Države članice moraju poticati aktivno sudjelovanje zainteresiranih strana u izradi, revizijama i ažuriranju planova upravljanja poplavnim rizicima navedenih u Poglavlju IV.

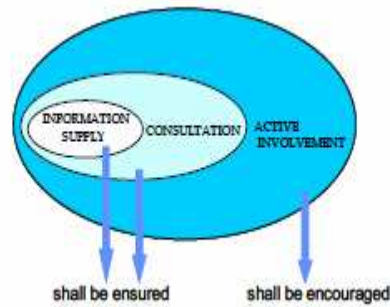
Zainteresirana strana mogli bi biti predstavnici vlasti u srodnim područjima, dionici kao što su nevladine organizacije (udruge), osobe i institucije koje bi mogle biti pogođene poplavama te javnost koja bi mogla biti pogođena problemima upravljanja rizikom od poplava i utjecajem mjera.

U slučaju Direktive EU o poplavama, sudjelovanje javnosti može se promatrati kao obveza jer su informacije, savjetovanje i aktivno sudjelovanje potrebni ili ih treba poticati (Evers, 2012.). Sâm proces provedbe, međutim, nije propisan.

Izraz "sudjelovanje javnosti" ne spominje se u Direktivi. No, budući da se Direktiva poziva na Okvirnu direktivu o vodama, možemo se pozvati i na Vodič br. 8 o sudjelovanju javnosti (EU Direktori voda, 2008.) u odnosu na Okvirnu direktivu o vodama (2000/60/EZ). U ovom dokumentu navodimo tri oblika sudjelovanja javnosti s postupnim razinama uključenosti:

1. Informiranje;
2. Konzultacije i
3. Aktivna uključenost ili sudjelovanje u procesu donošenja odluka.

Prema Direktivi, prva dva oblika treba osigurati a potonji treba stimulirati. Ova tri oblika mogu se tumačiti kao "sudjelovanje javnosti", iako sudjelovanje javnosti obično pokriva širi spektar aktivnosti od onih propisanih Direktivom. I to je opisano u ovome dokumentu.

Slika 1 - Shema iz Vodiča Okvirne Direktive br. 8: oblici sudjelovanja javnosti u odnosu na razinu uključenosti

Sudjelovanje i uključenost javnosti, prema definiciji Okvirne direktive o vodama i Direktive o poplavama, obvezni su ali i **neformalni procesi**. Ti participatorni procesi razlikuju se od **formalnih procesa**.

Formalni procesi definirani su zakonom. U procesu **formalnog sudjelovanja** zakonski propisi utvrđuju tko u njima sudjeluje, dokle sežu prava sudjelovanja, kako je proces strukturiran i kako postupati s rezultatima. Sudionici imaju pravni status poput, primjerice, stranke s jasno definiranim pravima.

Sučelje između formalnog i neformalnog sudjelovanja:

Sve dodatne dobrovoljne participatorne aktivnosti koje nisu propisane zakonom su neformalne. Neformalne procese ne treba shvaćati kao nadomjestak ili konkurenciju formalnim postupcima, već kao njihovu nadopunu. Ove vrste participatornih aktivnosti moraju se odvijati u okviru postojećih zakonskih uvjeta. Svako sudjelovanje mora biti u skladu s postojećim pravnim kontekstom. Neformalna i formalna procedura trebaju biti prilagođene na način da ne dođe do paralelnih ili, u najgorem slučaju, ometajućih procesa.

Neformalni procesi poput sudjelovanja dionika mogu postojati u više različitih oblika. Tko sudjeluje, koje se metode i koja pravila koriste, unaprijed je određeno od strane projektnog tima ili dogovoreno od strane samih sudionika takve aktivnosti (Arbter et al., 2005.). Koliko su obvezujuća rješenja ili rezultati dobrovoljnog procesa sudjelovanja, ovisi o tome što je dogovoreno o načinu postupanja s rezultatima.

Koristi od sudjelovanja

Kvalitetno sudjelovanje javnosti zahtijeva predanost, vrijeme, resurse i energiju, ali generira i brojne prednosti, tako da se u konačnici ulaganje može višestruko isplatiti:

- Sudjelovanje javnosti obuhvaća dionike u potrazi za rezultatima.
- Sudjelovanje javnosti pomaže jačanju ozračja povjerenja između predstavnika politike i uprave te uključenih stranaka i sudionika.
- Sudjelovanje javnosti podiže interes ljudi za političku participaciju i potiče živu demokraciju.

- Sudjelovanje javnosti aktivira, čini sudionike zainteresiranima i dinamizira razvojne procese i participatorne projekte.
- Sudjelovanje javnosti podupire zajednicu i međusobno poštovanje između predstavnika politike, uprave i sudionika, kao i među samim sudionicima. Pružene usluge obostrano se priznaju u većoj mjeri.
- Participatorni procesi su obostrani procesi učenja i na taj način ojačavaju podizanje svijesti.
- Sudjelovanje javnosti čini vrijednosti i stavove sudionika kao i njihove interese i potrebe vidljivima.
- Sudjelovanje javnosti njeguje razumijevanje za različita stajališta i za problem koji treba riješiti. Protok informacija je poboljšán. Rad javne uprave usmjeren je na dobrobit građana, njihove potrebe i rješavanje problema.
- Suradnja između javne uprave i uključenih interesnih skupina smanjuje pritisak uslijed očekivanja i lobiranja od strane pojedinih interesnih skupina.
- Sudjelovanje javnosti dovodi do inovativnih rješenja jer svi sudionici nude svoje znanje, praktično iskustvo i kreativnost.
- Sudjelovanje javnosti olakšava izradu prihvaćene strategije. Ono potiče dugoročna rješenja i time garantira sigurnost u planiranju.
- Sudjelovanje javnosti oblikuje procese donošenja odluka na način da oni postaju transparentni i dokazivi.
- U procesima sudjelovanja javnosti područja nadležnosti uključenih skupina jasno su opisana i percipirana.
- Sudjelovanje javnosti omogućuje uključenje javnosti u proces donošenja odluka. Time rezultati mogu biti prihvaćeni i podržani na široj osnovi. Zahvaljujući intenzivnoj suradnji, sudionici se bolje mogu poistovjetiti s rezultatom.
- Intenzivna razmjena između svih sudionika omogućuje integraciju različitih točaka gledišta, što poboljšava podršku rezultata. Na taj način sudjelovanje javnosti doprinosi i osiguranju kvalitete i lakšoj provedbi. To znači da sudjelovanje javnosti može u konačnici donijeti uštedu vremena i troškova (Standardi sudjelovanja, 2008.).

Prezentacija nacrtu karata rizika od poplava u Karlovcu

-

1. Organizacija participativnih procesa

Uspješan proces komunikacije i participacije sastoji se od nekoliko faza: faze pripreme, planiranja, provedbe i evaluacije, a naročito treba:

- Odrediti vlastitu poziciju
- Odrediti strateške partnere
- Odlučiti koje mjere će se koristiti
- Provesti proces
- Evaluirati proces

1.1 Određivanje svrhe procesa participacije

Prije početka procesa komunikacije i participacije, ciljevi tog procesa moraju biti definirani. To znači da osobe koje su odgovorne za upravljanje rizicima od poplava moraju sebe zapitati što je cilj procesa participacije. Ovdje se ne radi o ciljevima određenih mjera upravljanja rizicima od poplava, već o ciljevima sudjelovanja.

U Direktivi o poplavama navedeno je u Članku 10. da "zemlje članice moraju poticati aktivno sudjelovanje zainteresiranih strana u izradi, pregledu i ažuriranju planova upravljanja rizicima od poplava".

Odgovarajući način potencijalno uspješnog aktivnog uključivanja zainteresiranih strana mora biti definiran kao cilj procesa i kao ono što određuje njegov opseg. To, naravno, ovisi o postojećim resursima. Izvedeno iz tog cilja, treba odrediti nekoliko podciljeva kako bi proces aktivnog uključivanja bio transparentniji i funkcionalniji. Ti podciljevi trebaju obuhvatiti:

- Definiciju područja, tko je određuje?
- Definiranje ciljne skupine: koga treba informirati? Dionike, potencijalno pogođene osobe ili sve ljude unutar zajednice? U kojem bi intenzitetu oni trebali biti uključeni?
- Postoji li potreba da se informacije za različite ciljne skupine prezentiraju na različit način?
- Koja će se informacija distribuirati? Karte opasnosti od poplava, karte rizika od poplava ili planovi upravljanja rizicima od poplava?
- Kada će se informacija distribuirati? Hoće li informacija biti distribuirana kompletna u jednom navratu ili uzastopno?
- Kada će ciljevi biti postignuti? Kakva je vremenska perspektiva? (Firus et al, 2011a)

➔ Znete li sa sigurnošću što želite postići sudjelovanjem javnosti (imate li jasne ciljeve)?

1.2 Upravljanje na više razina, sudjelovanje dionika i javnosti

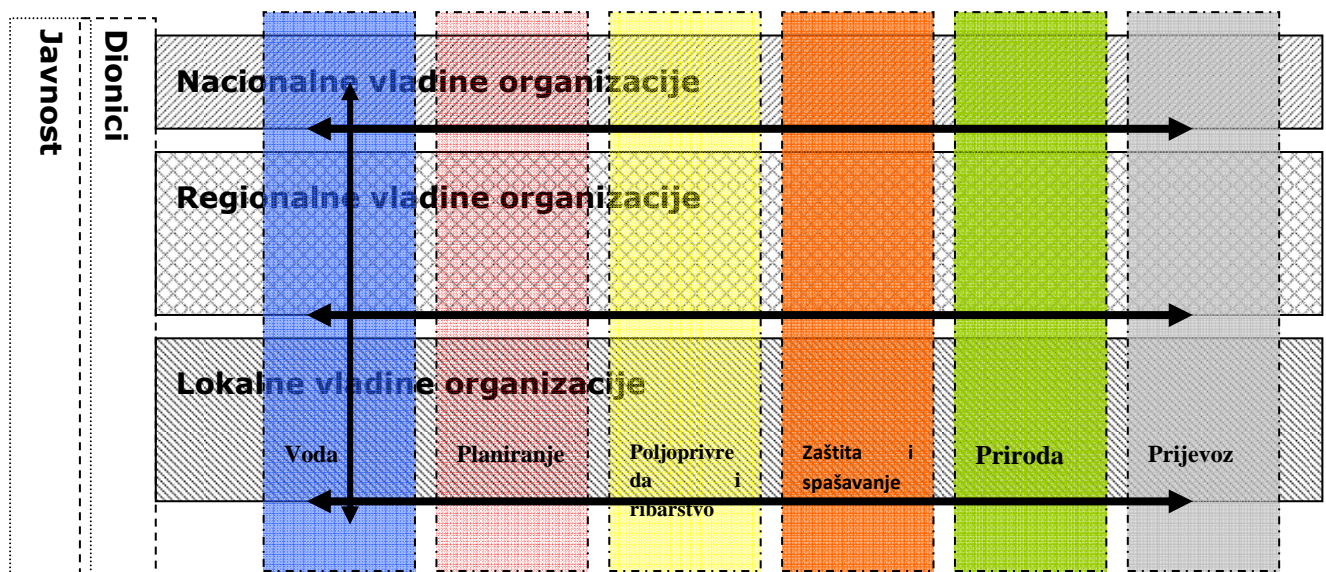
Kada je riječ o sudjelovanju, razlikujemo s jedne strane uključivanje (drugih) vladinih institucija (upravljanje na više razina) i uključivanje dionika i javnosti, s druge strane. Za razlikovanje između javnosti u cjelini i više ili manje organiziranih dijelova javnosti, vrlo se često koriste termini "šira javnost" za sve građane i "dionici" za predstavnike organiziranih interesnih grupa ili javne uprave. To je nužno kako bismo dobili jasnu sliku o tome koje institucije i osobe treba uključiti u kojoj fazi procesa participacije kako bi se postigao cilj.

1.2.1. Upravljanje na više razina i popularizacija u javnosti

Upravljanje rizicima od poplava nije usmjereno samo na mjere upravljanja rizicima od poplava, već i na strategije i aktivnosti u npr. poljoprivredi, prostornom planiranju i upravljanju kriznim situacijama. U ovom složenom području vrlo je važna dobro uravnotežena i usmjerena strategija sudjelovanja javnosti na različitim razinama, kako bi se u javnosti popularizirao koncept upravljanja rizicima od poplava.

Bitno je promatrati participatorni proces kao strategiju na različitim razinama i kao poveznicu s drugim odgovornostima i procesima. Prednost korištenja raznih oblika sudjelovanja javnosti na različitim razinama je aktiviranje sudionika u određenom području i integracija koncepta upravljanja poplavama u njihove postupke i planiranje. Djelotvornost i učinkovitost bit će veće ako se problemi u upravljanju poplavama povežu s postojećim odgovornostima i procesima na različitim razinama, različitim sektorima i u različitim vremenskim opsezima.

Upravljanje na više razina podjednako se koristi vertikalnim i horizontalnim pristupom u pripremi odluka i donošenju odluka i mjera, i u velikoj je mjeri ovisno o solidnosti sustava komunikacije, razmjene znanja i dijaloga. Uključeni su ne samo institucije i dionici u području vodnog gospodarstva, nego i srodne institucije i dionici u području prostornog planiranja, upravljanja kriznim situacijama (civilna zaštita) i/ili gospodarskih pitanja.

Slika 2: primjer strukture upravljanja na više razina

Sudjelovanje javnosti u području upravljanja na više razina:

Sustavi upravljanja na više razina u većini slučajeva u sebi već sadrže formalne i neformalne kooperacijske strukture (npr. pravno definirane konzultacijske procese u kojima je moguće davati pisane izjave unutar posebnog vremenskog okvira). Preporučuje se analiza slabih točaka u području razmjene informacija, suradnje i koordinacije da bi se moglo odlučiti kako ih poboljšati. Izvršno osmišljene mjere često nemaju apsolutno nikakav učinak uslijed tipičnih problema vezanih uz planiranje (poput pitanja prikladnosti, međusobnog utjecaja i opsega djelovanja). Međusobni utjecaj posebno je bitan faktor za ublažavanje rizika od poplava (Young , 2002.). Problem međusobnog utjecaja može se pojaviti uslijed postojanja velikog broja sudionika. Aspekt institucionalne ranjivosti u principu se može shvatiti kao nedostatak sposobnosti uključivanja svih relevantnih dionika i njihovog učinkovitog koordiniranja od samog početka procesa odlučivanja i u skladu s procesima komunikacije rizika. To se odnosi na organizacijske oblike i funkcije, kao i na važeća pravna i kulturna pravila.

Participatorni procesi mogu se razvijati na tim formalnim zahtjevima upravljanja na više razina. Uključivanje već poznatih institucija upravljanja na više razina u kojima već postoji suradnja, osnova je participatornih procesa. No, tu suradnju u okviru sustava upravljanja na više razina treba proširiti uključivanjem dodatnih dionika (npr. interesnih skupina, nevladinih udruga, udruženja ...), involviranih osoba i šire javnosti. Ovisno o razini upravljanja rizicima od poplava, različite su i odgovornosti za pokretanje i izvršavanje procesa sudjelovanja na različitim razinama upravljanja:

Na nacionalnoj razini, institucije odgovorne za upravljanje rizicima od poplava na nacionalnoj razini trebaju pozvati odgovarajuće sudionike na dijalog o planovima i aktivnostima na nacionalnoj razini. To mogu biti potpuno različite institucije ili osobe u odnosu na participatorni proces na regionalnoj i lokalnoj razini.

1.3 Definicije: dionik i javnost

1.3.1 Javnost

Javnost je otvoren i neograničen krug osoba. Sastoji se od pojedinaca i od skupina. Širu javnost čine svi ljudi. Uključivanje javnosti znači sudjelovanje građana koji nisu ujedinjeni u više ili manje čvrsto organizirane grupe, ali se zalažu za svoje privatne interese.

Dobar primjer takvog neograničenog kruga osoba je pojam "korisnici voda" - nitko ne može biti isključen iz tog opisa.

1.3.2 Dionik

Pojam "dionik" često se koristi za skupine s određenim dugoročnim ciljem i jasnom organizacijskom strukturom (= organizirana javnost, npr. komore). Koristi se i za organizacije civilnog društva kao što su organizacije za zaštitu ljudskih prava i za zaštitu okoliša (NVO). To su (organizirane) grupe koje zastupaju određene interese ("udjele").

Možemo govoriti o:

(a) formalnim donositeljima odluka, koji su uključeni u upravljanje rizikom od poplava u slučaju studijskih područja i koji imaju službene zadaće ("administrativni" ili "dionici u odlučivanju"), i

(b) onima koji utječu na odluke neizravnim putem (interesne skupine, NVO-i i sl.).

Pojam "dionik" vrlo se često koristi i može se rabiti u užem ili širem smislu riječi (Carina & Keskizalo, 2004.), npr. IPPC ili Svjetska banka imaju šire razumijevanje pojma dionika (to su svi involvirani ili zainteresirani za neki projekt/neku aktivnost).

➔ Što vaš projekt podrazumijeva pod pojmom dionika?

Dionici i šira javnost mogu biti uključeni u projekte sudjelovanja javnosti, ali ne nužno u svim fazama projekta i ne istim intenzitetom.

1.4 Analiza dionika

Glavni kriterij za odabir sudionika je: s kojim ciljem uključujemo javnost ili dionike?

- Želimo li dobiti dojam o njihovim mišljenjima i raspoloženjima, potrebama i trendovima?
- Želimo li aktivirati sudionike?
- Trebamo li ih radi dodatnih informacija ili podataka?
- Želimo li govoriti o konfliktima?
- Želimo li da oni sudjeluju u rješavanju problema?
- Trebamo li ih za provedbu aktivnosti?

Drugi kriteriji za odabir sudionika su:

- Razina projekta/procesa: lokalna, regionalna, nacionalna, međunarodna.

Sudjelovanje javnosti može se organizirati na međunarodnoj, nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini. Za razliku od prilično slabog interesa javnosti za aktivnosti na nacionalnoj i međunarodnoj razini, motivacija za uključivanje na regionalnoj i lokalnoj razini relativno je visoka. Aktivnosti na lokalnoj razini bliže su društvenoj zbilji; lakše je shvatiti i sagledati utjecaj odluka.

- Geografski opseg projekta: on utječe na broj ljudi koji bi trebali ili mogli biti pozvani, metode koje se mogu primijeniti i temu aktivnosti.

Vremenski okvir: vremenski okvir projekta ovisi o sredstvima osiguranima na projektu (osoblje i novac) i o temi uključivanja javnosti. Potrebno je manje vremena za sjećanje uvida u interese, poglede i moguće reakcije javnosti na početku projekta nego za postizanje rješenja u složenom i dugotrajnom sukobu. Ograničenost vremenskih resursa nije samo problem za projektne timove, već i za sudionike koji se uključuju u svoje slobodno vrijeme.

Orijentacijski raspored o tome koliki se angažman traži od javnosti pomoći će sudionicima u odluci hoće li ili ne sudjelovati u tom procesu. (Fleischhauer, 2009.)

1.4.1 Korak I – prva selekcija dionika:

Preliminarnu analizu dionika može obaviti projektni tim upravljanja poplavnim rizicima. Za analizu dionika postoje različiti alati. Neki od njih opisani su u ovom dokumentu.

Da bi se identificirali relevantni dionici na nekom području podložnom poplavama, treba razlikovati:

- područje pod izravnim utjecajem poplavlivanja
- područje ranjivosti, pod utjecajem zbog svoje povezanost s tim područjem (ceste, električna energija, telefon, gorivo...),
- područje solidarnosti (ili otpornosti), izvor popravaka i oporavka

Stoga područja treba identificirati po prioritetima.

Obično su glavni dionici (ključne osobe) u projektu koji se odnosi na rizik od poplava sljedeći:

- javna uprava (savezna, regionalna, lokalna razina)
- političari (savezni, regionalni, lokalna razina)
- interesne skupine (gospodarska komora, šumarstvo i poljoprivreda, turizam, lovstvo, ribarstvo...)
- vlasnici/korisnici zemljišta, NVO-i (uglavnom skupine za zaštitu prirode na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj ili međunarodnoj razini)

Nadalje, šira javnost koja je pod utjecajem ili zainteresirana za odluke koje se tiču okoliša igra značajnu ulogu u interakcijama s ranije navedenim dionicima.

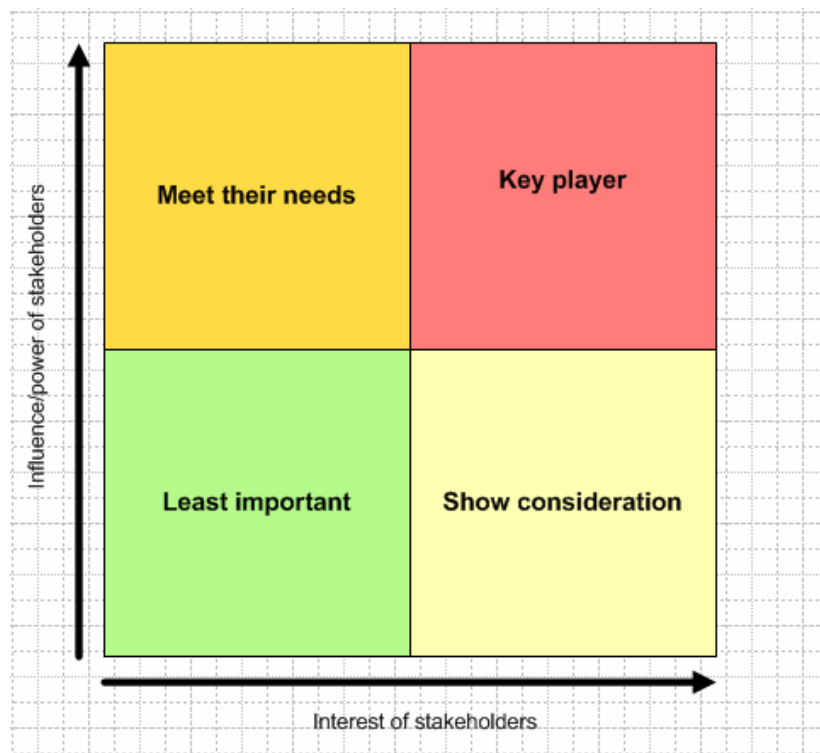
Selekcija dionika je već dizajnirana, uključeni dionici za upravljanje kriznim situacijama mogu biti:

- privatni sektor, koji igra značajnu ulogu tijekom kriznih situacija, jer uposlenike treba informirati o opasnosti: trebaju li ostati kod kuće ili dolaziti na radno mjesto uz dostatne sigurnosne uvjete?
- škole koje se moraju osigurati zbog djece u poplavljenim područjima i da bi se izbjeglo neodgovarajuće ponašanje njihovih roditelja
- NVO-i nisu istog profila: moraju se razlikovati organizacije za zaštitu prirode, koje se mogu fokusirati na rizike i društvene organizacije. Njihove različite vještine trebaju se uzeti u obzir.
- operatori komunalnih usluga (električna energija, gorivo, ceste...) moraju biti uključeni u ekspertne panele

Primjer 1 alata analize dionika:

Na okomitoj osi označava se utjecaj/moć dionika, a na vodoravnoj osi označava se interes. Na kraju se dionici grupiraju u 4 kategorije, a za svaku kategoriju označava se način za komunikaciju s njima:

1. Crveno područje: veliki interes i velika moć u procesu. To su ključni "igrači"; morate ih uključiti u svaki korak/odluku.
2. Zeleno područje: mala moć i niski interes. Ovi su najmanje važni; kod donošenja odluka, oni imaju najniži prioritet.
3. Žuto područje: velika moć i niski interes. O njima treba voditi računa tako da zadovoljite njihove potrebe. Nemojte ih ignorirati.
4. Bijelo područje: visoki interes i mala moć. Morate pokazati obzir prema njima; imajte na umu da oni imaju utjecaja i na javno mnijenje.

Slika 3: primjer 1 za alat za analizu dionika (Bryson, 1995.)

1.4.2 Korak II – preporuka daljnjih dionika

Često se događa da odabrani dionici koji su uključeni u projekt kao inicijatori projekta/procesa ili kao članovi projektnog tima označe ključne igrače u određenoj regiji. Ti se ključni igrači mogu kontaktirati i od njih se zatražiti, ako je potrebno, da preporuču druge dionike (princip snježne grude).

1.4.3 Korak III – zastupanje

Da bi se dobio pregled o tome tko zastupa koje interese i koji doprinos dionici mogu dati projektu, preporučuje se sistematizacija. Takva sistematizacija može izgledati kao neki od niže navedenih alata za analizu dionika.

Takav se dijagram može koristiti i za dokumentiranje procesa vašeg odabira dionika da bi se osigurala transparentnost i sljedivost vaših odlučivanja o tome koga i zašto uključiti u projekt. Pitanje zastupanja svih mogućih interesa je ključno pitanje svih participatornih procesa. Prihvatanje i rezultat procesa mogu biti dovedeni u pitanje zbog kritika na račun valjane zastupljenosti interesa.

Može se dogoditi i da osoba iz političke sredine ima donekle drugačije shvaćanje participacije i zastupanja. Političari su sastavni dio zastupničke demokracije i sebe vide kao zastupnike ljudi u zajednici, koji imaju moć razmjernu broju glasova koji su dobili. Proces uključivanja dionika je sredstvo participativne demokracije. Ako se odlučite odabrati participativnu metodu u kojoj svi sudionici imaju jednaki utjecaj ili jednaki broj glasova pri donošenju neke odluke, može se dogoditi da to bude u značajnoj suprotnosti sa samopercepcijom nekog političara. To se može dogoditi i kod osoba iz javne uprave ili drugih tehničkih stručnjaka: oni svoju ulogu (još) ne vide u smislu izravne komunikacije npr. s javnošću. (Fleischhauer, 2009.)

Stakeholders	Goal	Interest	Influence	Affected by project	Legal status	Organisation degree	Level	Conflicts
e.g.	local data, knowledge, support, implementation, end user	Forecast for planning, risk management, economic development, ...	high, medium, low	high, medium, low	e.g. party.	high, medium, low	local, regional, national, international	
Harbours								
Tourism								
NGOs								
Transport/ Logistics								
Hydropower plants								
Insurances								
Warehousing								
Administration								
Civil defence								

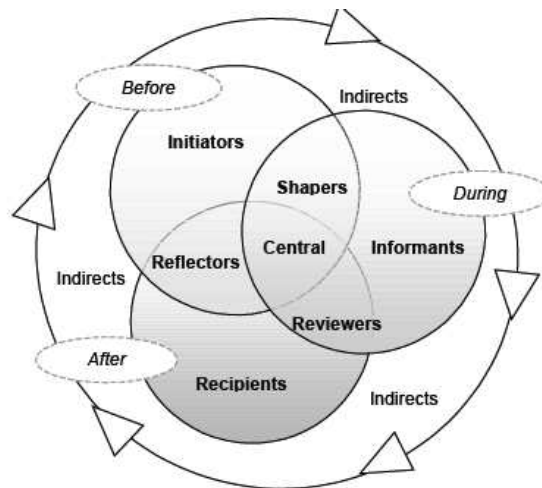
Slika 4: primjer 2 za alat za analizu dionika (Stickler 2008. po Hostmann et al., 2005., Junker & Buchegger, 2005.).

1.4.4 Korak IV – uloge dionika

Uloge dionika tijekom životnog vijeka projekta mogu se mijenjati. Razmislite o tome koga ćete kada trebati, u kojoj ulozi i u kojem intenzitetu. Tijekom zadnjeg desetljeća postalo je vrlo moderno uključivati dionike u istraživačke projekte. Neki dionici imaju različita iskustva s ovom vrstom participacije, a mogu biti prilično voljni sudjelovati ako dobiju jasnu sliku o tome što se od njih očekuje i koliko će truda zahtijevati njihov angažman.

Dionici mogu imati različite uloge (Carney et al., 2009.), a mogu biti:

- Inicijatori: dionici uključeni u razvoj ili financiranje nekog projekta
- Oblikovatelji: imaju ulogu u konsolidaciji projektnog plana, njegovoj podršci ili usmjeravanju u ranijoj fazi
- Informanti: sekundarni pružatelji podataka, intervjuirani, usmjerene grupe itd.
- Centralni: imaju ključnu ulogu tijekom projekta, mogu imati raznovrsne uloge (oblikovatelj, informant itd.), mogu djelovati kao savjetodavna skupina
- Revizori: doprinose konačnom rezultatu (radionice, upitnici itd.)
- Primatelji: nisu izravno uključeni u projekt, ali se pretpostavlja da su zainteresirani za rezultat
- Reflektori: daju povratne informacije u pogledu rezultata projekta, ideje za dalje aktivnosti
- Indirektni: nisu izravno uključeni, ali rezultat projekta može utjecati na njih

Slika 5: uloge dionika tijekom životnog vijeka projekta (Carney et al., 2009.)

1.4.5 Korak V - kontekstualna analiza

Kontekstualna analiza može pomoći u dobivanju prvog utiska za povijesne, političke i društvene preduvjete i pozadinu projekta, npr.:

- Pregled političko-upravnih odnosa na području studije
- Opći opis nacionalnog političko-upravnog sustava
- Zakonski okvir za koordinaciju u slučaju riječnih poplava
- Implementacija pravnog okvira (naročito Direktive o poplavama) u praksu
- Glavne karakteristike organizacijske strukture u području riječnih poplava
- Struktura financiranja mjera zaštite

- Trenutni instrumenti/pristupi za participaciju javnosti i komunikaciju rizika
- Pregled podataka na području studije
- Postojeći podaci, karte i planovi
- Postojeće karte opasnosti i rizika od poplava
- Postojeći planovi upravljanja poplavnim rizicima

Taj se pristup po potrebi može proširiti sljedećim:

- Povijesni kontekst problema/konflikta
- Konflikti sa susjednim političkim područjima
- Afirmirana i uspješna politička praksa, prepreke i smetnje
- Povjerenje ili sukobi između predviđenih sudionika (Fleischhauer, 2009.)

Primjer 3 za alat za analizu dionika u polju snaga projekta.

Voditelj projekta ili projekt trebao bi biti smješten u sredinu. Papir se podijeli na 4 kvadranta kako je prikazano na slici 6. Svaki od dionika trebao bi se smjestiti u jedan od kvadranta. Ako ih pozovete imenom (dionike), vježba će biti snažnija. Nakon toga moderator pita svakog od dionika ima li pozitivan ili negativan stav o projektu.

Postavite si sljedeća pitanja:

- Što primjećujete u njihovom ponašanju?
- Što ste čuli ili čitali o njima?
- Koji su njihovi interesi, očekivanja i predodžbe o projektu?

Sljedeći korak je ocijeniti ih emotikonima:

Pozitivan, podržava	zeleno	☺
Negativan	crveno	☹
Neutralan ili nije važan	narančasto	:-
Nepoznato	plavo	?

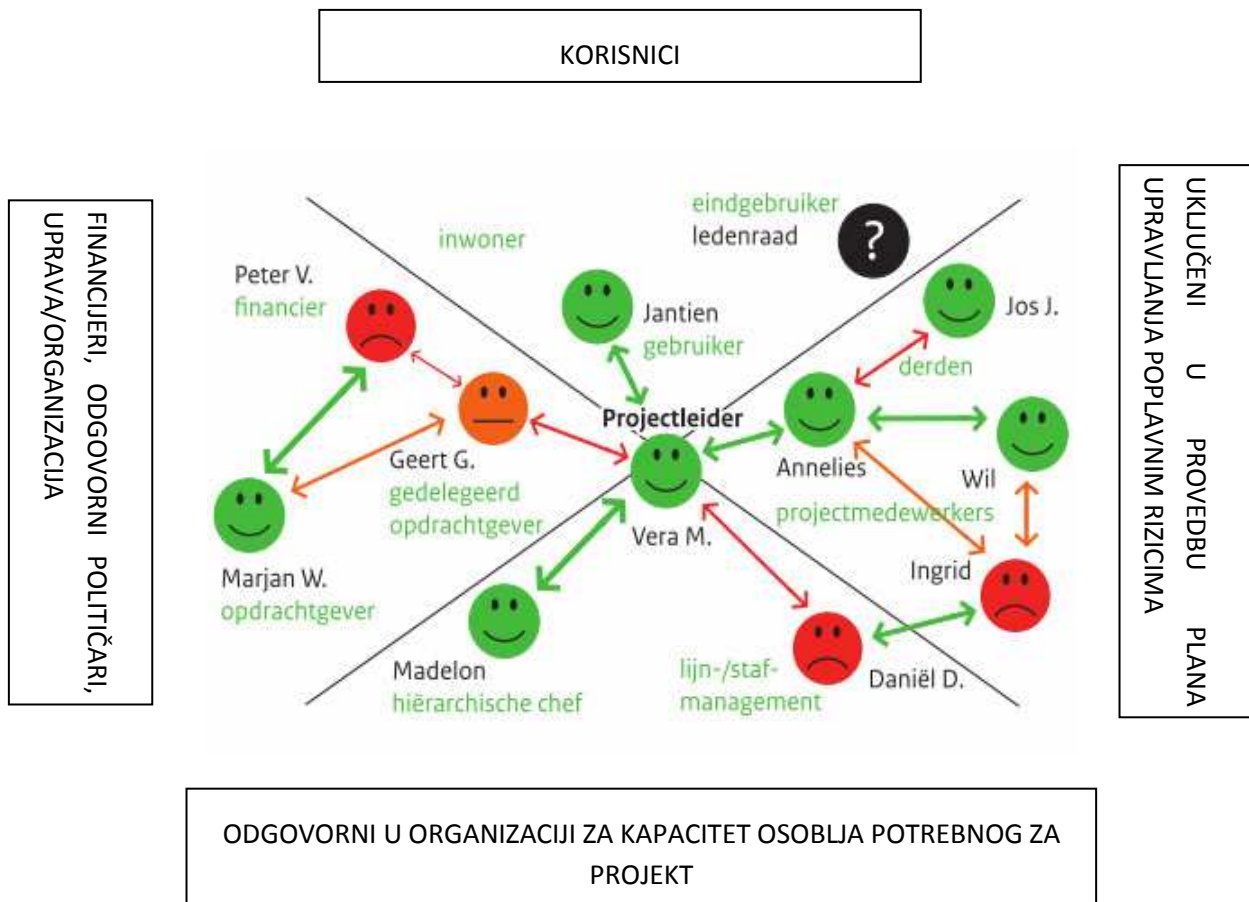
Nakon toga, koristite obojane strelice za ilustriranje kvalitete njihovog odnosa:

<-> dobar odnos

<-> ozbiljni problemi

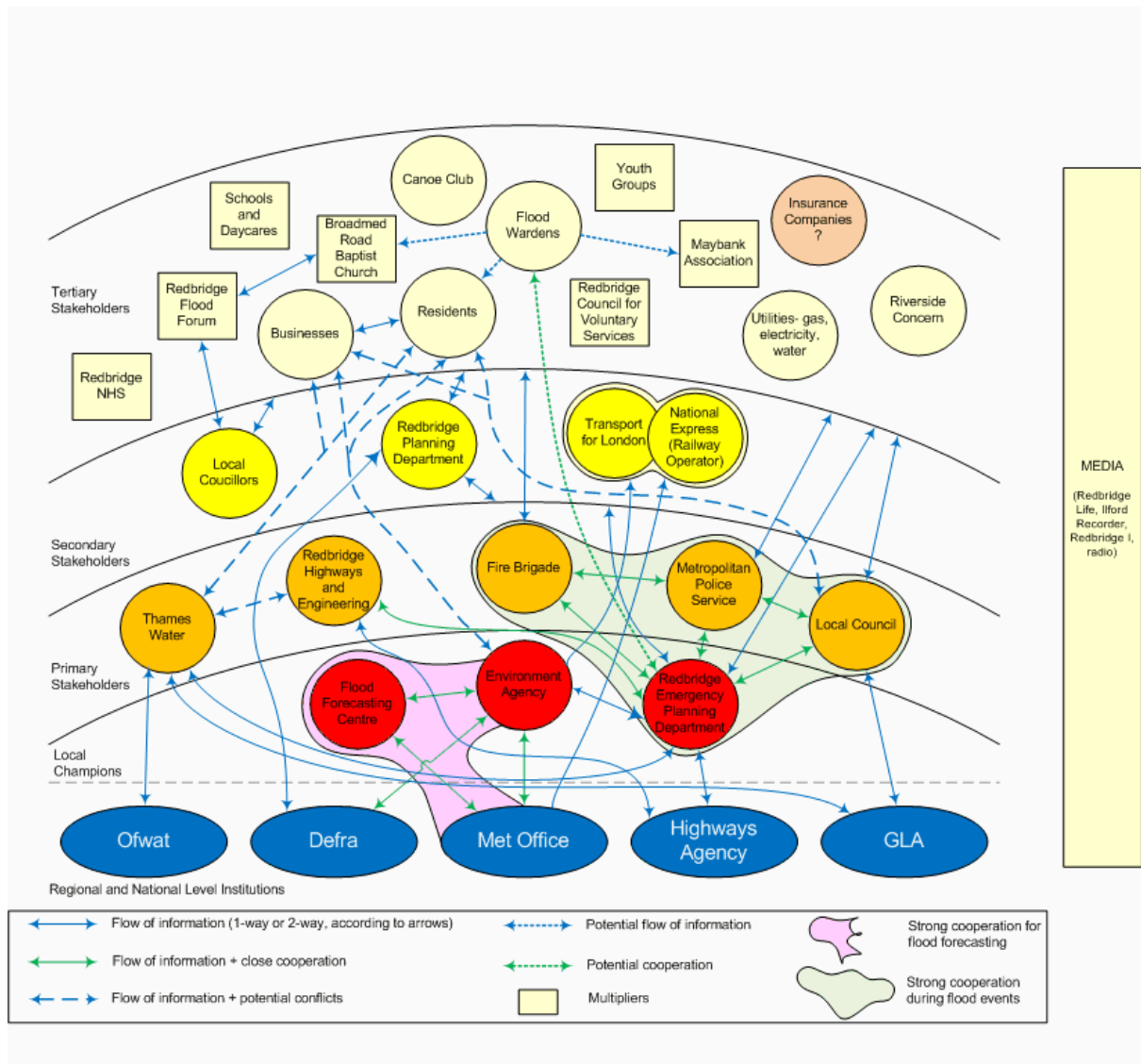
<-> neutralan

Završite razmatranjem rizika i prilika i diskutiranjem o tome kako možete koristiti svoj uvid za pozitivan utjecaj na proces.

Slika 6: primjer 6 za alat za analizu dionika (Bos et al, 2010.)

Sociogram: možete provesti i intervju da biste doznali više o odnosu između dionika i da biste analizirali međudnose između dionika crtanjem sociograma. temelj za intervju bio je priručnik za intervju koji je korišten na fleksibilan način tijekom intervjuja. Intervjuiranim se postavljalo pitanja o njihovim interakcijama s drugim dionicima, primjerima suradnje i potencijalu za sukob, njihovoj ulozi u Upravljanju rizicima od poplava, kao i o njihovim percepcijama, brigama i interesima (Evers et al, 2011.).

Slika 7: primjer 4 za alat za analizu dionika (Bos et al, 2011.)

Kontekstualna analiza može se započeti istraživanjem literature (znanstvena literatura, pravni tekstovi, novine, web stranice) i dovršiti istraživačkim razgovorima i radionicama s regionalnim projektnim partnerima/ključnim dionicima.

Kontekstualna analiza je snimak trenutne situacije kako je vide projektni partneri; kontekst se može brzo promijeniti zbog npr. nove pravne regulative ili novih političkih osoba/odluka, ali i zbog rezultata procesa sudjelovanja javnosti.

1.4.6 Korak VI - faza finalnog odabira dionika

U mnogim procesima sudjelovanja cilj projekta i odabrana metoda okvirno određuju broj dionika. Uvijek je bolje početi s nezatno manjim brojem dionika i kasnije po potrebi dodavati nove dionike uz odobrenje dionika koji već sudjeluju, nego isključiti neke dionike nakon što projekt počne.

1.4.7 Korak VII - uključivanje šire javnosti

Osim sudjelovanja dionika, može se uključiti i šira javnost. Širu javnost kao cjelinu nije lako dosegnuti i motivirati.

Mnogi projekti pate od vjerovanja da je mogući dosegnuti sve moguće ciljne skupine unutar populacije jednom jedinom vrstom informativnog materijala. Stvarnost i društveni marketing pokazuju da nije moguće dosegnuti svakoga samo jednim jedinim sredstvom i da se sve informativne i participatorne aktivnosti moraju dizajnirati za ciljnu skupinu ili ciljne skupine do kojih želite da vaša poruka stigne.

Odlučite želite li pozvati sve moguće kojih se vaša aktivnost tiče ili koji su za nju zainteresirani ili želite raditi sa slučajno odabranim ili statistički odabranim predstavnicima javnosti.

Moguće ciljne skupine šire javnosti mogu biti:

- osobe koje su iskusile poplave u prošlosti ili na koje će utjecati buduće poplave
- osobe koje uočavaju da oni/njihove obitelji/njihova regija ugrožene poplavama
- osobe koje nikada nisu iskusile poplavu i koje sebe ne doživljavaju kao ugrožene
- starosne skupine
- uzorak po geografskom opsegu, npr. stanovništvo riječnog sliva (Fleischhauer, 2009.)

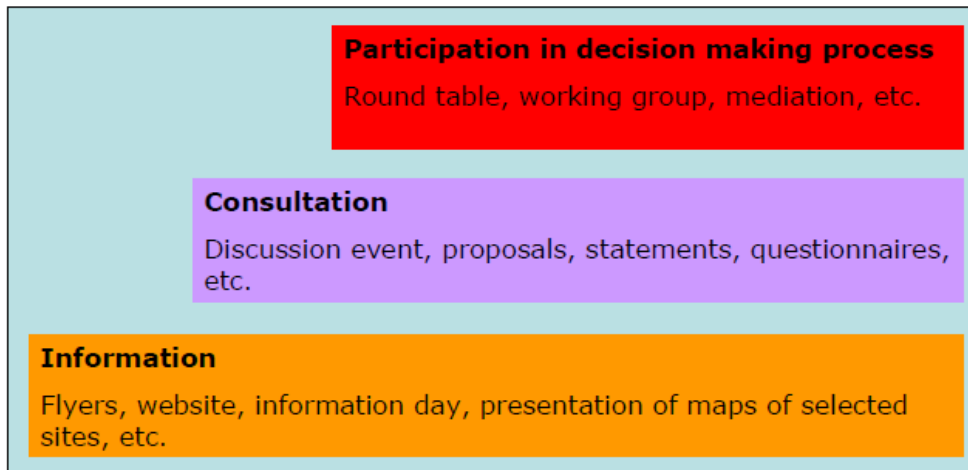
Primjerice:

Javnost je sve više uključena u upravljanje kriznim situacijama s razvojem društvenih mreža. Te nove mogućnosti nude priliku za dobivanje informacija u realnom vremenu od službenih servisa, kao i za slanje informacija s terena (uragan SANDY : 20 milijuna tweetova, 500 000 razmijenjenih fotografija), (LONDON: 200 hackera razvilo je web platformu za javno prikupljanje informacija)

Stoga se i javnost može smatrati specifičnom vrstom dionika.

1.5 Razine intenziteta sudjelovanja

Sudjelovanje može imati razne oblike. Može se provesti s raznim sudionicima i može imati različite razine intenziteta: od neobvezatnih aktivnosti s fokusom na informativne aktivnosti, preko konzultantskih aktivnosti do aktivnog uključivanja - stvarno uključivanje u proces donošenja odluka ili u najmanju ruku u procesu prije donošenja odluka (Firus et al, 2011.).

Slika 8: stupnjevi intenziteta procesa sudjelovanja / Izvor: prema Arbter et al., 2005., str. 9

Vrste intenziteta sudjelovanja javnosti mogu se mijenjati unutar procesa. Temelj za sve procese sudjelovanja je pristup besplatnim informacijama. No, jednostavne informativne aktivnosti poput web stranica ili informativnog letka ne mogu se smatrati sudjelovanjem. Informativne aktivnosti su komunikacija samo u jednom smjeru i nedostaje im glavna karakteristika aktivnosti sudjelovanja: dijalog.

- ➔ Jeste li definirali kojim intenzitetom želite uključiti
 - a) dionike, i
 - b) javnost?

- ➔ Jedna od ključnih točaka participativnih projekata je pronaći prave sudionike za vaš projekt. Sljedeća prepreka koju treba savladati je njihovo motiviranje da preuzmu obvezu stalnog sudjelovanja u procesu.

1.6 Metode

Procesi sudjelovanja su oblik društvenog učenja, a metode koje se koriste mogu biti vrlo različite. No, bez obzira na metodu koju odaberete, preporučuje se da svi procesi i projekti za planiranje koriste poznate alate za planiranje projekata i da usuglase vremenski raspored, najvažnije etape i raspoređivanje resursa, uključujući vremenske odsječke. Na tom zadatku od pomoći može biti iskusni moderator. Participacija nije jednostavna. Otvaranje rasprave o rizicima sa većim brojem dionika ili s javnošću može pokazati strah, emocije i sukobe. Sudjelovanje traži dodatne resurse u vidu vremena, osoba, novca i znači veći trud na koordinaciji i upravljanju, kao i predanost, moderatorske vještine, fleksibilnost i strpljenje na strani projektnog tima.

Nove tehnologije poput društvenih mreža mogu biti relevantne za distribuciju informacija i poticanje sudjelovanja javnosti.

Odluka o metodi koja će se koristiti ovisi o sljedećem:

- Cilj projekta: što želimo postići od procesa sudjelovanja? Bolje informiranje javnosti? Informacije i podatke od odabranih dionika? Rješenje aktualnog sukoba?
- Broj sudionika koji se očekuje ili želi – veličina skupine. Veličina skupine ovisi o temi i cilju procesa sudjelovanja. Što je skupina veća, to je manji mogući intenzitet rada. Što je skupina manja, to je bolje društveno učenje. Ali: svi interesi koji se uzimaju u obzir moraju biti zastupljeni.
- Želite li uključiti osobe koje nisu navikle na sudjelovanje u procesu ili na to da se čuje i njihov glas? Ako želite motivirati ljude npr. s niskom razinom formalnog obrazovanja, migrante ili socijalno ugrožene skupine, trebat će vam pristup niskog praga.
- Dostupno vrijeme i novac (za catering, najam soba, moderatore, informativne materijale, događanja, web stranice, izlete, dodatne stručnjake)
- Dubina sudjelovanja je jedan od najvažnijih čimbenika za odabir posebne metode. Želite li djelovati na razini informiranja ili konzultacija ili planirate zajednički proces donošenja odluka (kooperaciju)?
- Razmislite ima li smisla kombinirati više metoda ili koristiti izolirane komponente određene metode. Metode se mogu koristiti kreativno i u kombinacijama. Koristeći niz metoda za višestruku provjeru informacija (triangulacija), može se postići bilja kvaliteta podataka ili se mogu dobiti dodatni ulazi.
- Samo korištenje metode ne mora biti najvažniji čimbenik procesa sudjelovanja. Stavovi i ponašanje projektnog tima/moderatora u radu sa sudionicima je također vrlo značajno (Fleischhauer, 2009.).

Postoji niz metoda za male, srednje i velike skupine. Moguće metode sudjelovanja također mogu biti povezane s vrstom dionika, intenzitetom i ciljem sudjelovanja, kako je prikazano na sljedećoj slici:

Metoda	Opis	Vrsta ciljne skupine	Vrsta sudjelovanja	Mogući rezultat	Prikladno za inovaciju	Potrebni resursi
Kontakt s medijima	Intenzivni kontakt (regionalni/lokalni) s medijima	Svi dionici i građani	Informiranje, savjetovanje	Mediji znaju za proces i moguće planove	Ne	Dobro informirani PR Vrijeme ++ Novac -
Panel intervjui na TV/radiju	Organizirati intervju s dionicima i/ili	Građani	Informiranje	Građani znaju za proces i	Ne	PR glasnogovornici

	nadležnim tijelima			moгуće planove		Vrijeme - Novac -
Karte rizika (web stranice/ brošura) i akcijski okvir	Otvorenost za vjerojatnost i rizik poplava + praktične informacije o akcijskom okviru (što raditi)	Građani	Informiranje	Podizanje svijesti	Ne	Vrijeme - Novac +
Česti bilteni	Informacije o napretku i akcijama	Građani, dionici i osobe iz nadležnih službi	Informiranje	Građani znaju za proces i mogućе planove	Ne	Vrijeme - Novac +
Lobiranje	Utjecaj na proces donošenja odluka	Organizirani dionici iz društvene i poslovne domene	Informiranje Konzultiranje Zajednički rezultat	Interes dionika postaje dio donošenja odluka	Teško	Lobist Vrijeme ++ Novac -
Putujuće prezentacije	S informacijama na neformalnim događanjima (npr. tržnicama)	Građani	Informiranje Konzultiranje	Građani znaju za proces i mogućе planove	Teško	Kvalitetan informativni materijal Vrijeme++ Novac ++
Neobavezna čavrljanja	Neformalni pojedinačni razgovori	Građani	Informiranje Konzultiranje	Uvid u potrebe i interese	Teško	Vrijeme + Novac -
Večeri otvorenih vrata	Neformalni informativni sastanci uz puno individualnih kontakata	Građani	Informiranje	Građani znaju za proces i mogućе planove	Teško	Dobro informirani PR Vrijeme + Novac -

Debata	Formalna debata s kontaktom između građana, dionika, stručnjaka i osoba iz nadležnih službi	Građani, osobe iz nadležnih službi, dionici	Informiranje Konzultiranje	Građani znaju za proces i moguće planove Informacije o trenutnom stanju	Da	Vrijeme ++ Novac +
Građanski panel	(Slučajno odabrani) predstavnici građana; Konzultacije i savjetovanje; Moguće i u obliku radionice (rasporediti po usmjerenim grupama)	Građani	Konzultiranje Savjetovanje	Savjetovanje o trenutnom stanju Građani aktivno uključeni	Da	Vrijeme + Novac -
Neformalna natjecanja	Neformalna natjecanja za prikupljanje informacija ili ideja: - priče - dizajn - itd.	Građani	Konzultiranje	Građani aktivno uključeni	Da	Vrijeme + Novac -
Ispitivanja javnog mnijenja	Ispitivanja javnog mnijenja o podizanju svijesti i interesu	Građani	Konzultiranje	Građani aktivno uključeni	Ne	Vrijeme + Novac -
Start-up radionice	Zajedničko istraživanje izazova, sustava i postojećih projekata/procesa	Stručnjaci i dionici (osobe iz nadležnih službi: otvaranje i završna	Konzultiranje Zajednički rezultat	Zajednički stav, zajednička odgovornost, pomak djelovanja	Teško	Moderator(i) Vrijeme ++ Novac +

		prezentacija/d ebata)				
Radionice scenarija	Istraživanje mogućih strategija za budućnost	Stručnjaci i dionici (osobe iz nadležnih službi: otvaranje i završna prezentacija/d ebata)	Zajednič ki rezultat	Zajednički stav, zajednička odgovornost, pomak djelovanja	Da	Moderator(i) Vrijeme ++ Novac +
Interaktivna vježba "Sketch 'n Match"	Integrativne radionice: dizajn, konstruiranje i strategije primjene	Stručnjaci i dionici (osobe iz nadležnih službi: otvaranje i završna prezentacija/d ebata)	Zajednič ki rezultat	Zajednički stav, zajednička odgovornost, pomak djelovanja	Da	Moderator(i) Vrijeme ++ Novac +
Godišnja konferencij a (uklj. debatu)	Informacije o napretku i akcijama	Građani, dionici i osobe iz nadležnih službi	Informir anje Konzulti ranje	Građani znaju za proces i moguće planove	Teško	Vrijeme ++ Novac ++

Slika 9: primjeri metoda za proces sudjelovanja

1.7 Upravljanje očekivanjima

Organiziranje ili sudjelovanje u procesu sudjelovanja znači uključiti se u drugačiji način donošenja odluka. Sudjelovanje (participacija) je prilika za provođenje demokracije u vlastitom okolišu, ali ono od sudionika zahtijeva i određeni trud. Često se nerealna očekivanja mogu pretvoriti u razočaranje i nesporazume.

O očekivanjima se treba raspraviti ("upravljanje očekivanjima"), tako da se nerealna očekivanja unaprijed rasprše i izbjegnu nesporazumi. Činjenica je da frustrirana očekivanja mogu dovesti do gubitka povjerenja u proces sudjelovanja; a kada se to dogodi, vrlo je teško ponovno uspostaviti povjerenje.

Kao dužnosnik ili facilitator koji organizira proces sudjelovanja, trebali biste odmah na početku jasno dati do znanja da, uz rijetke iznimke, proces sudjelovanja ne može ispuniti očekivanja da će se vlastite ideje moći progurati u cijelosti kroz projekt.

Važno je već na početku postići dogovor o tome da su svi spremni saslušati tuđe stavove i razgovarati o načinima na koje se različiti pogledi mogu približiti jedni drugima. (Strategija skupnog sudjelovanja, 2009)

- ➔ Jeste li razgovarali sa svojim sudionicima o njihovim očekivanjima u ogledu procesa?
- ➔ Je li dovoljno jasno definirano koji opseg utjecaja nudite javnosti i u kojoj su mjeri rezultati procesa sudjelovanja obvezujući?
- ➔ Jeste li opisali opseg utjecaja na realističan način da bi se izbjegla pretjerana očekivanja kod javnosti? (Ovdje umetnite okvir s mogućim očekivanjima)
- ➔ Jeste li jasno ukazali tko donosi konačnu odluku o glavnom pitanju i kakvu ulogu u tome imaju rezultati procesa sudjelovanja?

1.8 Ponudite mehanizme povratnih informacija

Sudionici trebaju povratne informacije da bi vidjeli je li njihov rad polučio ikakav učinak.

Dionicima se ta povratna informacija može vrlo lako dati na kraju radionice ili pisanim putem.

Ima više načina na koji se može organizirati pružanje povratnih informacija javnosti:

- web stranice nadležnih tijela (npr. među vijestima),
 - putem društvenih mreža (Facebook itd.),
 - službene publikacije političko-upravnih tijela (službeni listovi),
 - novinski članci,
 - izravna povratna informacija, npr. nakon radionice ili diskusije. (Fleischhauer, 2009.)
- ➔ Kako će se povratna informacija dostaviti dionicima (i, ako je relevantno, i javnosti?)

2. Prepreke

Procesi sudjelovanja otežani su ako oni na koje problematika (potencijalno) utječe ne sudjeluju jer:

- Ljudi se boje toga da ih se "kupuje".
- Ljudi misle da drugi načini više obećavaju za postizanje njihovih ciljeva.
- Ljudi ne očekuju bilo kakvu (osobnu) korist od sudjelovanja.
- Postoji nedostatak resursa (vremena, novca, informacija, itd.).
- Komunikacijski kanali i sposobnost ljudi da se izražavaju su nedostatni.
- Ljudi su već imali loša iskustva sa sudjelovanjem.

Procesi sudjelovanja su otežani ako se političari ne identificiraju / ne podržavaju proces, jer:

- Političari strahuju da se njihov opseg djelovanja i odlučivanja može ograničiti.
- Rezultat procesa sudjelovanja u sukobu je s općenitim pristupom političara.

Procesi sudjelovanja se otežavaju ako nema područja djelovanja/organizacije, jer:

- Osobe uključene u proces suočavaju se s politikom "svršenog čina".
- Ključne odluke već su donesene.

Procesi sudjelovanja otežavaju se ako se društvena asimetrija nastavlja tijekom procesa, jer:

- Mnogi od onih na koje problematika (potencijalno) utječe i koji su zainteresirani nisu uključeni; proces sudjelovanja nije organiziran na način pomoću kojega su svi segmenti stanovništva u mogućnosti sudjelovati.
- Nisu poduzete mjere da bi se doseglo, pozvalo i podržalo one segmente stanovništva koji imaju poteškoća u artikuliranju svojih interesa.

Procesi sudjelovanja su otežani ako postoji dugotrajna "pat pozicija", jer:

- Neki od uključenih osjećaju da bi proces sudjelovanja mogao oslabiti njihove pozicije.
- Neki od uključenih ne vjeruju da proces sudjelovanja može dovesti do rješenja koje je prihvatljivo za sve, pa jednostavno niti za pedalj ne odustaju od svojih pozicija.

Do dodatnih prepreka dolazi:

- ako se odabere neprikladna razina za prijavu
- ako nije jasno što će se događati s rezultatima
- ako informacije nedostaju ili nisu izložene na razumljiv način
- ako izvori sukoba ometaju zajedničko djelovanje
- ako se potiču očekivanja, ali se ne ispunjavaju

Procesi sudjelovanja se ne koriste na ispravan način / instrumentaliziraju ako ...

- neki pojedinac ili skupina u javnosti predstavljaju rješenja do kojih se došlo zajednički kao svoj vlastiti uspjeh,
- se vanjska ideja predstavlja kao dio rješenja do kojeg se došlo zajedničkim radom,
- se rezultat procesa predstavlja samo selektivno i nepotpuno, ili se s postignutim rezultatima ne postupa na dogovoreni način,
- je cilj isključivo dobivanje na vremenu – da bi se što je dulje moguće odgodila odluka koja se percipira kao nepopularna za određenu skupinu,
- se proces koristi kao "profesionalna terapija" za skupine s manjkavim resursima (prema: Strategic Group on Participation, 2004; Pfefferkorn et al., str. 83.)

3. Reference

Arbter, K.; Handler, M.; Purker, L.; Tappeiner, G. & Trattnigg, R. (2005): **The public participation manual**. Österreichische Gesellschaft für Umwelt und Technik (ÖGUT) und Bundesministerium für Land-, Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft (Hg.). Wien

http://www.partizipation.at/fileadmin/media_data/Downloads/Publikationen/participationmanual_en.pdf

Bos, J.; Harting, E.; Hesselink, M. (2010): **PMC compact**. Scriptum, Schiedam

Bryson, J.M. (1995) **Strategic Planning for Public and Nonprofit Organizations** (rev. edn), San Francisco, CA: Jossey-Bass and Bryson, J.M. (2004) **What to do when stakeholders matter**. Stakeholder identification and analysis technique, Routledge, Volume 6 Issue 1, 21-53
http://www.hhh.umn.edu/people/jmbryson/pdf/stakeholder_identification_analysis_techniques.pdf

Carina, E. and Keskitalo, H. (2004) **A framework for multi-level stakeholder studies in response to global change**, *Local Environment*, 9:5, pp. 425-435.

Carney, S.; Whitmarsh, T.; Nicholson-Cole, S.-A.; Shackley, S. (2009) **A Dynamic Typology of Stakeholder Engagement within Climate Change Research**, Tyndall Centre for Climate Change Research Working Paper 128.

EU Water Directors (2003) **Guidance document on Public Participation**. Final version after the Water Directors' meeting. December 2002. 2

www.eau2015-rhin-meuse.fr/fr/ressources/documents/guide_participation-public.pdf

Evers, M (2012): **Participation in Flood Risk Management**. An introduction and recommendations for implementation. Karlstads Universitet, Rapportserie Klimat och säkerhet 2012:1
http://www.kau.se/sites/default/files/Dokument/subpage/2009/08/evers_m_participation_in_flood_risk_management_pdf_19213.pdf

Evers, M., Maksimovic C., Jonoski, A.; Lange, L.; Ochoa Rodriguez, S.; Dinkneh Teklesadik, A.; Makropoulos, C. (2011): **Decentralised Integrated Analysis and Enhancement of Awareness through Collaborative Modelling and Management of Flood Risk** [DIANE-CM], CRUE Final Report II-1.

Firus, K.; Fleischhauer, M.; Greiving, S.; Grifoni, P.; Stickler, T. (2011a): **Planning and implementing communication and public participation processes in flood risk management. Procedural guidelines and toolbox of methods.** Technische Universität Dortmund, Dortmund.

Firus, K.; Fleischhauer, M.; Greiving, S.; Stickler, T.; D'Andrea, A.; Ferranti, C.; Flex, F.; Koboltschnig, G.; Fangucci, G.; Scheibel, M.; Ebers, M.; Sereinig, N.; Malvati, P.; Grifoni, P.; Bagnini, S.; Guzzo, T.; Vitale, V.; Wanczura, S. (2011b): **Integrative flood risk governance approach for improvement of risk awareness and increased public participation**, IMRA Final Report II-4. Rome, Dortmund, Wuppertal, Vienna, Klagenfurt.

Fleischhauer, M.; Stickler, T.; Greiving, S.; Wanczura, S. (2009): **IMRA concept for participatory flood risk management aiming at the improvement of risk awareness and increased public participation**, Final Draft Adjusted

Young, O. R. (2002) **The Institutional Dimensions of Environmental Change. Fit, Interplay, and Scale.** Cambridge, Mass., London 2002, MIT Press.

Pfefferkorn, W.; Leitgeb-Zach, M.; Heckl, F.; Gottsberger, T. (2006) **Vielfalt statt Zweispalt**, Umweltbundesamt, Logos, Berlin.

Standards of Public Participation (2008; adopted by the Austrian Council of Ministers on 2 July 2008) http://www.partizipation.at/fileadmin/media_data/Downloads/Standards_OeB/oebs_standards_eng_l_finale_web.pdf

Stickler, T., Bundesministerium f. Verkehr, Innovation u. Technologie (2008): **Leitfaden: Öffentlichkeitsbeteiligung im Hochwasserschutz**; Wien.

http://www.partizipation.at/leitfaden_hochwasser.html

Strategy group participation (2009): Work sheet No 6 **“Coping with expectations in participation processes”**, Vienna

http://www.partizipation.at/fileadmin/media_data/Downloads/Arbeitsblaetter_neu/worksheet6_participation.pdf

Prilog 1

Sudjelovanje dionika, Karlovac 04. 12. 2013.

Uvod

U Direktivi o poplavama navedeno je u Članku 10. da zemlje članice moraju poticati aktivno sudjelovanje zainteresiranih strana u izradi, pregledu i ažuriranju planova upravljanja rizicima od poplava.

Izrada Plana upravljanja poplavnim rizicima u Hrvatskoj, kao i u drugim državama članicama, još uvijek je u tijeku, ali su karte opasnosti od poplava i karte rizika od poplava važni instrumenti za izradu Plana upravljanja poplavnim rizicima.

Za stjecanje iskustva u aktivnom sudjelovanju dionika tijekom Twinning projekta "Karte opasnosti od poplava i karte rizika od poplava", organizirana je radionica u Karlovcu, jednom od pilot područja s nekolicinom dionika.

Ciljevi radionice

- Informirati dionike
- Izgraditi bolje razumijevanje između HV i dionika
- Dobivanje povratnih informacija

Dionici/sudionici:

1. Dogradonačelnik / Voditelj službe zaštite i spašavanja Karlovac
2. Voditelj Hrvatskih voda poslovnica Karlovac
3. Zapovjednik karlovačke vatrogasne službe
4. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Karlovačke Županije
5. Voditelj udruge EKO PAN - Udruga za zaštitu okoliša i prirode
6. *Hrvatske vode*
7. Državna uprava za zaštitu i spašavanje - voditelj regionalnog ureda Karlovac
8. Hrvatska gorska služba spašavanja – voditelj regionalnog ureda Karlovac
9. Lokalni dužnosnici
10. Viši dužnosnik za zaštitu prirode
11. Voditelj Ureda za zaštitu okoliša i prirode Karlovačke Županije

Vježbe s različitim vidovima sudjelovanja:

Igra pozicioniranja

S ciljem doživljavanja polja snaga Upravljanja poplavnim rizicima u situaciji kada ste dio projekta, napravljena je vježba pozicija. Od svakog dionika se tražilo da se pozicionira oko teme Upravljanje poplavnim rizicima u Karlovcu, koji je predložen putem bijelog papira na sredini prostorije. Također je bilo važno kako su se dionici pozicionirali jedan prema drugome. Kada je to bilo gotovo, od njih se tražilo kako se osjećaju u toj poziciji, mogu li objasniti zašto je to njihova pozicija i, kada bi htjeli/mogli nešto promijeniti, što bi to bilo, i kada bi se njihova pozicija sada morala promijeniti, kakav je njihov pregled cijelog polja snaga. Ta se vježba može napraviti na početku procesa sudjelovanja u svrhu međusobnog upoznavanja i upoznavanja pozicija u odnosu na predmet te za početak diskusije.

Prezentacija Karata opasnosti od poplava i karata rizika od poplava s diskusijom

Stručnjaci iz Hrvatskih voda su predstavili nacrt Karata opasnosti od poplava i nacrt Karata rizika od poplava.

Nakon toga je bilo vrijeme za pitanja, povratne informacije i diskusiju. Odgovori su bili sljedeći:

- 1) Uprava za zaštitu i spašavanje predložila je da se karte dostave Državnoj upravi za zaštitu i spašavanje za uvrštavanje u njihov GIS; odgovor HV-a: bit će napravljeno kada se karte dovrše.
- 2) Izvori pitke vode trebaju biti označeni na kartama. Odgovor: svi su označeni.
- 3) Dogradonačelnik je pitao o kriterijima za karte. Odgovor - Darko i Alan: HQ25, 100, 1000, temeljeno na statističkim podacima. Dogradonačelnik je odgovorio da bi karte trebale imati praktičnu primjenu za lokalnu zajednicu.
- 4) Gorska služba spašavanja ustanovila je da su karte koristan i dobar izvor informacija za aktivnosti treninga.
- 5) Vatrogasna služba zna što očekivati kada dođe do poplava zbog iskustva, ali im karte olakšavaju život. Oni imaju karte razine voda od poplave prije 2 godine.
- 6) VGI pita je li moguće ažurirati karte kada se dovrše mjerenja (što će u slučaju Karlovca biti za 6 mjeseci). Odgovor Alan: karte će se ažurirati u ciklusima od 6 godina.
- 7) Dogradonačelnik predlaže dodavanje oznaka razina vode na karte za operativne službe. Općini bi se također trebalo dojaviti koje su visine sigurne za gradnju u svrhu prostornog planiranja. Hrvatske vode će vidjeti što se može učiniti.
- 8) Dogradonačelnik kaže da razina vode nije jedina relevantna informacija, već da su važni i aspekti poput uvjeta tla i hidrologije. Karte su dobrodošle, sve potrebne informacije su na njima.

Interaktivna vježba ("Sketch and Match")

Interaktivna vježba "Sketch and Match" je instrument kojega je razvio DLG Netherlands, za interaktivno planiranje s dionicima. Umjesto dugih sastanaka s hrpama papira, sesija interaktivne vježbe temelji se na zamisli da slike govore više od tisuću riječi.

EU IPA 2010 Twinning project
"Development of Flood Hazard Maps and Flood Risk Maps"

EU IPA 2010 Twinning project
"Development of Flood Hazard Maps and Flood Risk Maps"

Interactive planning

- making plans **with**
- stakeholders are making plans together
- experts support
- creating discussions (from 'no, but' to 'yes, and')

Interactive planning

- meeting table is drawing table: **images**
- Mobilising local energy

EU IPA 2010 Twinning project
"Development of Flood Hazard Maps and Flood Risk Maps"

EU IPA 2010 Twinning project
"Development of Flood Hazard Maps and Flood Risk Maps"

Images are the key

- Images do much more than words**
- one image tells more than a thousand words
- images can tell stories
- images bring people together

Real participation

- experts and landscape architect in supporting role
- participant in driver seat
- making their own plan

→ Leads to better a faster realisation

Kod Sketch and Match sesije pravila igre su vrlo važna, ali je tu i središnje pitanje/zadatak na koje treba odgovoriti:

EU IPA 2010 Twinning project
"Development of Flood Hazard Maps and Flood Risk Maps"

Sketch 'n Match: RULES of the GAME

- Postpone judgement
- Be open, feel free, no hierarchy
- Every idea is a good idea!
- Build on the ideas or remarks of others
- 'YES BUT' BECOMES 'YES AND'

Za ovu Sketch and Match vježbu postavljeno je sljedeće pitanje/zadatak:

Karta rizika od poplava daje pregled općih rizika na području temeljem karata opasnosti od poplava i prikupljenih informacija

Usredotočite se i prioritizirajte karte rizika.

Postoje li područja od posebnog interesa ('vruće točke'), uzimajući u obzir različite interese i sektore?

Zašto su ta područja važnija?

Za inspiriranje sudionika, voditelj lokalne podružnice HV Karlovac prezentirao je dizajnirane mjere i o njima diskutirao s publikom.

Pod vodstvom krajobraznog arhitekta i moderatora, sudionici su se počeli okupljati oko karte, a to je bio početak interaktivnog procesa. Budući da je ovo bila samo vježba, ovog puta je sve trajalo samo 45 minuta. U stvarnim situacijama Sketch and Match će trajati najmanje pola dana, ovisno o složenosti problema. No, čak i sada bilo je iznenađujuće što se može nazvati "plodovima" ovog dana.

Evaluacija

Na kraju se od sudionika tražilo da izlože svoj doživljaj događaja tako što će postaviti Post-it papiriće s napomenama na ljestvici za “koliko mi se svidio događaj (jako malo – jako puno)”. Primjedbe su bile sljedeće:

Green Smiley:

- A Smiley as a sign of a good and successful cooperation
- The good thing of this workshop is that it brought the holistic approach and included all the sectors (Croatian Waters, Municipality, nature protection, NGOs...)
- Innovative and something new
It is a good thing that I was able to speak with people from Croatian Waters

Yellow Smiley:

- I liked the last exercise the most because people of different backgrounds could express their views of the same problem but from different perspectives. The whole presentation was very interesting.
- A very good presentation based on real-life data
A scientific approach whereby the opinions of all participants were taken into account

Orange Smiley:

- I am satisfied with the presentation and the active and creative role of all participants. I am not sure whether the results of it will take hold in real life.

Red Smiley:

Prilog 2 - Popis kratica Twinning projekta "Poplave"

ENGLJSKI		HRVATSKI	
Act.	activity		aktivnost
AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland (The Up-to-date Height Model of The Netherlands)		Digitalni model reljefa Nizozemske
APFR	Areas with Potential Significant Flood Risk		Područja s potencijalno značajnim rizikom od poplava
ASCII	American Standard Code for Information Interchange	ASCII	Američki standardni znakovnik za razmjenu informacija
AT	Austria	AT	Austrija
BC	Beneficiary Country		Zemlja korisnica
CEA	Croatian Environment Agency	AZO	Agencija za zaštitu okoliša
	Bosnia & Herzegovina	BIH	Bosna i Hercegovina
CETE Méditerranée	Le Centre d'Études Techniques de l'Équipement (The Technical Study and Engineering Centre)		Centar za tehničke studije i inženjering (Francuska)
CL	Component Leader		Voditelj projektne komponente
CLC	Corine Land Cover		Corine baza podataka
CRO	Croatia	HR	Hrvatska
CW	Croatian Waters	HV	Hrvatske vode
dbf	DataBase File	dbf	DataBase File
DEM	Digital Elevation Model	DMR	Digitalni model reljefa
DGPS	Differential Global Positioning System	DGPS	Diferencijalni globalni pozicijski sustav
DLG	Dienst Landelijk Gebied (Dutch Government Service for Land and		Državna služba za upravljanje zemljištem i vodama

	Water Management)		(Nizozemska)
DSM	Digital Surface Model		Digitalni model površine
DTAP	Development, Testing, Acceptance and Production		Razvoj, Testiranje, Prihvaćanje i Proizvodnja
DTM	Digital Terrain Model	DMR	Digitalni model reljefa
DWG	DraWinG (a file format)	DWG	DraWinG
EC	European Commission	EK	Europska komisija
ETRS	European Terrestrial Reference System	ETRS	Europski terestrički referentni sustav
EU	European Union	EU	Europska unija
EUD	European Union Delegation		Delegacija Europske unije
FD	Floods Directive		Direktiva o poplavama
FR	France	FR	Francuska
FRM	Flood Risk Management		Upravljanje poplavnim rizicima
FRMP	Flood Risk Management Plan		Plan upravljanja poplavnim rizicima
FTP	File Transfer Protocol	FTP	FTP protokol
GDB	Geodatabase		Geografska baza podataka
GIS	Geographic Information System	GIS	Geografski informacijski sustav
HEC	Hydrologic Engineering Centre		Hidrološki inženjerski centar
HEC-RAS	Hydrologic Engineering Centre River Analysis System	HEC-RAS	HEC-RAS (računalni sustav)
HEP	HEP (Group), Croatian national electricity company	HEP	Hrvatska elektroprivreda
HIC	Hydrographic Institute of the Republic of Croatia	HHI	Hrvatski hidrografski institut
	Croatian Terrestrial Reference System	HTRS	Hrvatski terestrički referentni sustav

HQ	headquarters		središnjica
ICT	Information and Communications Technology	IKT	Informacijsko-komunikacijska tehnologija
IIS	Internet Information Services		Internet Information Services (web server aplikacija)
IPA	Instrument for Pre-Accession Assistance	IPA	Instrument za pretpristupnu pomoć
IPPC	Integrated pollution prevention and control		Integrirano sprječavanje i kontrola onečišćenja
JPL	Junior Project Leader		Mlađi voditelj projekta
MHSC	Meteorological and Hydrological Service of Croatia	DHMZ	Državni hidrometeorološki zavod
MoA	Ministry of Agriculture		Ministarstvo poljoprivrede
MoSCoW	Must/Should/Could/Would		MoSCoW sistem
MS	Member State		država članica (EU)
NGO	Non-governmental organisation	NVO	Nevladina organizacija/udruga
NL	The Netherlands	NL	Nizozemska
NPRD	National Protection and Rescue Directorate	DUZS	Državna uprava za zaštitu i spašavanje
PA	Pilot area		Pilot područje
PFRA	Preliminary Flood Risk Assessment		Prethodna procjena razine rizika od poplava
PIP	Project Implementation Plan		Plan provedbe projekta
PL	Project Leader		Voditelj projekta
PPT	PowerPoint	PP	PowerPoint
RBD	River Basin District		Vodno područje
RBMP	River Basin Management Plan		Plan upravljanja vodnim područjem

QA	Quality Assurance		Osiguranje kvalitete
QR	Quarterly Report		Kvartalno izvješće
QS	Quality Standards		Standardi kvalitete
RTA	Resident Twinning Advisor		Dugoročni savjetnik za Twinning
RTAA	Resident Twinning Advisor Assistant		Pomoćnik Dugoročnog savjetnika za Twinning
RTAI/T	Resident Twinning Advisor Interpreter/Translator		Prevoditelj/Tumač Dugoročnog savjetnika za Twinning
SGA	State Geodetic Administration	DGU	Državna geodetska uprava
SQL	Structured Query Language	SQL	Structured Query Language
STE	Short Term Expert		Kratkoročni stručnjak na projektu
TIN	Triangulated Irregular Network		Triangulirana nepravilna mreža
TNA	Training Needs Analysis		Analiza potreba za obukom
ToR	Terms of Reference		Opis poslova / projektni zadatak
	Polytechnic of Zagreb	TVZ	Tehničko veleučilište u Zagrebu
TP	Testing, Production		Testiranje, Proizvodnja
TW	Twinning	TW	Twinning
WFD	Water Framework Directive		Okvirna direktiva o vodama
WISE	Water Information System for Europe	WISE	Europski informacijski sustav za vode i more
WMD	Water Management Department	VGO	Vodnogospodarski odjel
WMI	Water Management Institute		Zavod za vodno gospodarstvo